רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, נותן מִמֶּה – מדם הפר בְּפָנֵי עַצְמוֹ, וּמִמֶּה – מדם השעיר בְּפָנֵי עַצְמוֹ, הרי מפורש בברייתא זו שרבי יאשיה הוא התנא הסובר שמערבין את הדם לקרנות ורבי יונתן סובר שאין מערבין את הדמים לנתינה שעל קרנות המזבח.

הברייתא מביאה את טעמם של רבי יאשיה ורבי יונתן בדין זה: אָמַר לוֹ רַבִּי יֹאשִׁיָּה לרבי יונתן, וְהָלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שמות ל י) 'וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנוֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה' ופירשה לנו התורה שאין מכפרים על המזבח אלא פעם אחת בלבד, ולדבריך נמצא שמכפר על קרנותיו שתי פעמים בשנה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹנָתָן, וְהָלֹא כְּבָר נֶאֱמַר בתורה (ויקרא טז יח) 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר', משמע שנותן מכל דם בפני עצמו, שהרי לא כתבה התורה מדם הפר והשעיר שאנו היה משמע שלוקח משניהם כאחד, אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר בפסוק 'אַחַת בַּשָּׁנָה', שאין נותנים על המזבח אלא מתנה אחת, לוֹמַר לְךָ תן רק מתנה אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם מִדַּם הַפָּר, וכן אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם מִדַּם הַשָּׂעִיר, ומכל מקום אין נותנים את דם הפר והשעיר יחד, אלא מדם הפר בפני עצמו ומדם השעיר בפני עצמו.

תַּנְיָא אִידָךְ – שנינו ברייתא נוספת, 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר', שֶׁיִּהְיוּ דם הפר והשעיר מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה, אֶתָּה אוֹמֵר שֶׁיִּהְיוּ מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה, אוֹ אֵינוֹ – שמא אין פירושו אֶלָּא שנותן מִמֶּה בְּפָנֵי עַצְמוֹ, וּמִמֶּה בְּפָנֵי עַצְמוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר אַחַת. וּסְתָמָא – ובברייתא זו שנשנית בסתם, סוברת כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה.

שנינו במשנה: נָתַן אֶת הַמַּלֵּא בָּרִיקָן וְכוּ'. כְּעֵין מִינֵּיהּ – שאל רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא, כהן שהִנִּיחַ מְזַרֵק – הוא כלי שרת העשוי לקבלת הדם, בְּתוֹךְ מְזַרֵק – אחר, וְקִבֵּל בּוֹ אֶת הַדָּם, מַהוּ דינה של קבלה זו, שכן הלכה היא (זבחים כד.) שהקבלה צריכה שתהא בעצמו של כהן, ללא שום דבר חוצץ בין יד הכהן לכלי שמקבל בו, אלא כאן ששני הכלים שוים, יש להסתפק, מִן בְּמִינוֹ חוֹצֵץ – כאשר ההפסק בין המזרק שבו מקבל לידו של כהן, הוא דבר שהוא אותו מין, האם מהווה הדבר חציצה והקבלה פסולה, אוֹ שכאשר הדבר המפסיק הוא אותו מין אֵינוֹ חוֹצֵץ.

פושטת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רב חסדא לרמי בר חמא, תְּנִיתוּהָ – במשנה שנינו דין זה, שלאחר שעירה דם הפר לדם השעיר נָתַן אֶת הַמַּלֵּא בָּרִיקָן, מַאי לָאו – האם אין הכוונה שהוֹשִׁיב את המְזַרֵק הַמַּלֵּא בדם הפר והשעיר לְתוֹךְ המְזַרֵק של דם הפר הָרִיקָן, ואף שנאמר בנתינה על קרנות המזבח 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ' שבשעת המתנות על המזבח צריך לאחוז בידו את המזרק של דם הפר והשעיר, מכל מקום יכול לאחוז את המזרק כשהוא בתוך מזרק אחר, הרי לנו שכהן האוחז מזרק המונח במזרק אחר אין בכך משום חציצה.

דוחה הגמרא: לֹא, אלא כך הוא פירוש המשנה, שלאחר שעירה דם הפר לתוך דם השעיר, חזר ועֵירָהּ את הדם שבמְזַרֵק הַמַּלֵּא, לְתוֹךְ המְזַרֵק של דם הפר שנשאר בְּרִיקָן.

שואלת הגמרא: הָא תָּנָא לֵיהּ בְּרִישָׁא – והלא כבר שנינו ברישא, עֵירָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר, וכיון שכבר עירה את דם הפר לתוך דם השעיר, לשם מה הוא צריך לחזור ולערות את הדמים למזרק שנשאר ריקן. מיישבת הגמרא: הטעם שחוזר ומערה את המזרק המלא במזרק הריקן, הוא כְּדֵי לְעָרְבָן אֶת שני הדמים יָפֶה יָפֶה.

מביאה הגמרא ראיה: תָּא שְׁמַע, הָיָה הכהן עוֹמֵד בשעת עבודתו עַל גַּבֵּי כְּלִי, אוֹ עַל גַּבֵּי רֶגֶל חֲבֵירוֹ, פָּסוּל – עבודתו פסולה, משום שהם חוצצים בין רגלו לרצפת העזרה, ומבואר שרגל חבירו חוצצת בין רגלו לרצפת העזרה אף שזהו מין במינו. דוחה הגמרא: שַׁאנִי רֶגֶל, דְּלָא מָצֵי מְבַטֵּיל לֵיהּ – שאין הכהן מבטל את רגלו שיעמוד עליה חבירו עד שיגמור את עבודתו, ולכך היא חוצצת אף שהיא מין במינו, אבל במזרק כיון שהוא מבטלו עד סוף עבודתו, מין במינו אינו חוצץ.

אופן אחר בביאור ספיקו של רמי בר חמא: אִיכָּא דְּאָמְרִי, הָכִי בָּעֵי מֵינֵּיהּ רמי בר חמא מרב חסדא, הניח מזרק בתוך מזרק, האם הרגילות להשתמש כך בכלים, ואף דֶּרֶךְ שֵׁרוּת בעבודת המקדש בְּכָךְ וקבלתו כשירה, אוֹ אֵין דֶּרֶךְ שֵׁרוּת בְּכָךְ וקבלתו פסולה.

פושטת הגמרא: תָּא שְׁמַע, דִּתְנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, נאמר בפסוק (במדבר ד יב) 'אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם בַּקֹּדֶשׁ', ממה שנאמר 'כְּלֵי' לשון רבים, משמעו שְׁנֵי כֵּלִים, ולשון 'הַשָּׁרֵת' משמעותו שֵׁרוּת אַחַת, משמע שהשתמשות בשני כלים לשירות אחד הוא דרך שירות.

בְּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא, הִנִּיחַ כִּיס – צמח רך הגדל סביבות הדקל בְּתוֹךְ הַמְזַרֵק, וְקִבֵּל בּוֹ אֶת הַדָּם, מַהוּ, ואף שכיס זה הוא הפסק של מִן בְּשַׁאֵינוֹ מִינוֹ, יש להסתפק אם הוא חוֹצֵץ בין הדם למזרק ואין הקבלה כשירה, אוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ. וצדדי הספק, האם כֵּיוָן דְּמִתְלַחְלֵחַ – שהכיס הוא רך וסופג את הדם, והדם מחלחל ממנו ונוגע במזרק, לכך נחשב הדם כמונח בכלי ולֹא חָיֵיץ – אינו חוצץ, אוֹ דִילְמָא אף שהדם מחלחל בכיס, לֹא שָׁנָא – אין חילוק בכך, וכיון שהוא מין בשאינו מינו, הוא חוצץ.

אָמַר לֵיהּ רב חסדא, תָּנְיָא – יש ללמוד דין זה ממה שלמדנו במשנה (פרה פ״ו מ״ג), שהמקדש מי חטאת בשוקת [–אבן חלולה המונחת על שפת המעיין שמי המעיין נבנסים לתוכה ומשקין בה את הבהמות], ומשתמש בשוקת במקום כלי, שהמים שבה הם מים חיים ונותן לתוכם מאפר החטאת, והיה בתוך השוקת ספוג, והמים שבספוג פסולין למי חטאת, משום שנאמר בהם (במדבר יט יז) 'אֶל כֶּלִי' שצריך לקדשם בכלי, ואין המים שבספוג נחשבים כמונחים בכלי, מבארת המשנה שכאשר רוצה להעביר את המים שקידש לצלוחית ולשפופרת שמצניע בהם את המים, זוֹלֵף וְהוֹלֵךְ – שואף ומרוקן את כל המים שבשוקת, ומשתמש בהם להזיית מי חטאת, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַסְּפוֹג, שהמים שבספוג פסולים מאחר ואינם מונחים בכלי. ומבואר במשנה זו שכל המים שבשוקת חוץ מאלו הבלועים בספוג, נחשבים כמונחים בכלי ואין הספוג חוצץ בין המים לכלי, וזאת משום שהם מחלחלים אל מתחת לספוג, ויש ללמוד משם שאף כשמניח סיב בתוך המזרק קבלתו כשירה.

דוחה הגמרא: אין להוכיח ממים לדם, שכן שַׁאנִי מַיָּא דִּקְלִישֵׁי – שמים דלילים יותר מדם, ונוחים לחלחל ולצאת מכל סביבות הספוג ולהיכנס בינו לבין הכלי, ונמצא שהמים נוגעים בכלי, אבל בדם שסמיך ועבה הוא יותר מן המים ואינו מחלחל כל כך, יתכן שסיב המונח במזרק חוצץ בין הדם למזרק.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, הָכִי פָּשֵׁט לֵיהּ רב חסדא את הספק, כַּדַּם – בקבלת הדם במזרק שמונח בו סיב, כָּשֵׁר, שמחלחל מכל צידי הסיב ונוגע בכלי, אבל בַּקּוֹמֶץ – אם הניח את הקומץ לאחר קמיצתו [שצריך לקדשו בכלי והוא כנגד קבלה בדם], בכלי המונח בו סיב, פָּסוּל, שכיון שהקומץ יבש אין הוא מחלחל בסיב, וחוצץ הסיב בין הקומץ לכלי, ולא נתקדש הקומץ.

משנה

אחר שהזה את הדם על הפרוכת, נאמר (ויקרא טז יח) 'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וגו' וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב', ומכך שנאמר 'אשר לפני ה'', הרי זֶה מִזְבַּח הַזָּהָב שעומד בהיכל לפני קודש הקדשים, שאילו מזבח החיצון אינו 'לפני ה''. וכשהזה נותן את הדם על קרנות המזבח הַתְחִיל להקיף ולילך ברגליו סביב המזבח ונותן את הדם בכל קרן וּמַתַּן בָּא – מושך באצבעו מלמעלה ללמטה דרך ירידה, כדי שלא יתלכלכו בגדיו, שאם היה נותן מלמטה ללמעלה, כיון שהמזבח היה גבוה שתי אמות, וראשי אצבעותיו היו כלפי מעלה היה הדם זב לתוך הבית יד של כותנתו. מֵהֵיכָן – מאיזה קרן הוּא מַתְחִיל ליתן, מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וממשיך לסבב את המזבח לימין, לקרן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מָקוֹם – קרן שֶׁהוּא מַתְחִיל לתת את הדם בְּמַתַּאת של כל השנה עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן – שהוא קרן מזרחית דרומית, מִשָּׁם הָיָה גּוֹמֵר – מסיים בנתינת הדם עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כיון שמזבח הפנימי היה רק אמה על אמה, לכן אינו נצרך להקיף את המזבח ברגלו כדי להזות על הקרנות, אלא בְּמָקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמַתַּאת ונותן על כל הקרנות, וְעַל כּוּלָּן – על כל שלושת הקרנות שלא היו סמוכות אליו הָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, שכך נוח לו יותר ליתן, וכן אין חשש שיתלכלכו בגדיו, לפי שאין הקרנות סמוכים לו, חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו, שהיא קרן מזרחית צפונית, שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמַטָּה כדי שלא יתלכלכו בגדיו.

לאחר שנתן על קרנות המזבח, הָיָה עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ – על גג המזבח במקום מגולה שפינה ממנו את הגחלים שֶׁצַּע פְּעָמִים, וּשְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, שבצד זה של המזבח היה פוגע תחילה ביציאתו מן ההיכל, וְשיירי הדם שֶׁל החטאות שנתנו מהן על מִזְבַּח הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵךְ אֶל יְסוֹד דְּרוֹמִי, אֵלּוּ וָאֵלּוּ – בין שיירי הדם של הקרבנות שהזו מהן על המזבח הפנימי שהיה שופכם ביסוד מערבי, ובין שיירי הדם של הקרבנות שנתנו מהן על המזבח החיצון שהיה שופכם ביסוד הדרומי, היו יוצאים מהיסוד דרך שני נקבים קטנים, וּמִתְעָרְבִין בָּאַמָּה – בצינור שהיו המים עוברים בו וְיוֹצְאִין עד לְנַחַל קִדְרוֹן – שהיה חוץ לירושלים, וְלפי שדם קדשים הם, היו נִמְכָּרִין לְגַנָּנִין – בעלי גינות לְזֶבֶל, והדמים להקדש. וּמוּעָלִין בָּהֶן – ויש איסור לנהנה מהם בלא לשלם להקדש.

גמרא

תָּנוּ רַבָּנָן, לאחר שהזה מדם הפר על הפרוכת נאמר (שם) 'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וְכִפֶּר עָלָיו', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר – למה הוסיף 'ויצא', והיה די לכתוב 'וכפר על המזבח אשר לפני ה''. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה, לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בַּפַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת – דהיינו פר כהן משיח ופר העדה, שֶׁכֹּהֵן עוֹמֵד חוּץ לַמִּזְבֵּחַ, כלומר, בין פתח ההיכל והמזבח, וּמֵזֶּה עַל הַפָּרוֹכֶת מרחוק בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַזֶּה, ואינו נכנס פנימה לעמוד בין המזבח לפרוכת, יָכוֹל אַף זֶה – בפר יום הכפורים יעמוד הכהן כֵּן בין פתח ההיכל למזבח ויזה בעמדו שם מהדם על הפרוכת, תַּלְמוּד לוֹמַר אחרי הזאת הדם על הפרוכת 'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ', ומכך שנצרך היה לצאת בכדי לתת על קרנות המזבח, יש לשמוע, הֵיכָן הָיָה בשעת ההזאה על הפרוכת, לִפְנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ, שהיה עומד בין המזבח לפרוכת ומשם היה מזה על הפרוכת, ואינו כְּפַר כהן משיח שמזה על הפרוכת כשהוא עומד בין פתח ההיכל והמזבח.

תַּנְיָא אִידָךְ, לגבי פר כהן משיח נאמר (ויקרא ד ז) 'וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר שהמזבח עומד לפני ה', הרי ממה שכתוב 'מזבח קטורת הסמים' יודעים אנו שהוא המזבח שעומד לפני ה', אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה, לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בַּפַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁכֹּהֵן עוֹמֵד לִפְנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ – בין המזבח לפרוכת, וּמֵזֶּה עַל הַפָּרוֹכֶת בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַזֶּה, יָכוֹל אַף זֶה – בפר כהן משיח יעמוד הוא בין המזבח והפרוכת, תַּלְמוּד לוֹמַר 'מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד', דווקא מִזְבֵּחַ עומד לִפְנֵי ה', ואין דבר מפסיק בינו לבין קודש הקדשים בשעת נתינת הדם על קרנות המזבח, וְאֵין כֹּהֵן הנותן את הדם על המזבח עומד לִפְנֵי ה' אלא עומד בין פתח ההיכל והמזבח. ומכך שלא נאמר שהכהן יצא בין ההזאה על הפרוכת לנתינה על המזבח, מוכח שגם בהזאה על הפרוכת עומד הוא באותו מקום, הָא כֵּיצַד – איך יתקיים הכתוב, בהכרח שֶׁעוֹמֵד חוּץ לַמִּזְבֵּחַ, בין המזבח לפתח של ההיכל, וּמַזֶּה על הפרוכת.

שנינו במשנה: הַתְחִיל מְחַצֶּה וְיוֹרֵד וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן, הַתְחִיל מְחַצֶּה וְיוֹרֵד, כפי שנתבאר במשנה, מֵהֵיכָן – מאיזה קרן הָיָה מַתְחִיל, מִקֶּרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, ופונה לשמאלו לקרן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מִזְרָחִית דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וזאת משום שסובר שהיו שתי פרוכות מפרידות בין ההיכל לקודש הקדשים, הפנימית היתה פתוחה לצד צפון, והחיצונה היתה פתוחה לצד דרום, וכיון שביציאתו משם היה עומד בצד דרום, התחיל להזות בקרן מזרחית דרומית. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, כיון שהיתה רק פרוכת אחת ופתוחה לצד צפון, מתחיל מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, שמשם היה יוצא. ופונה משם לימינו לקרן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, שכל פניות שאתה פונה לא יהיו אלא לימין, וממשיך לימינו לקרן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מָקוֹם שֶׁלְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַתְחִיל, הִיא קרן מזרחית צפונית, שָׁם לְרַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵק, שכיון שמתחיל בקרן דרומית מזרחית הוא מסיים במזרחית צפונית. מָקוֹם שֶׁלְּרַבִּי עֲקִיבָא מַתְחִיל שָׁם לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵק.

שואלת הגמרא: דְּכוּלֵי עָלְמָא – בין לרבי עקיבא בין לרבי יוסי מִיקָּא – מכל מקום מודים הם דִּבְהָהוּא קֶרֶן דְּפָנֵע בְּרִישָׁא – שבאותה הקרן שפוגע בה בתחילה תיכף לאחר יציאתו מקודש הקדשים שהוא בצד מערב של המזבח, לֹא עָבִיד – אינו מתחיל להזות עליה, שלשניהם מתחיל מצד מזרח, מַאי מַעְמָא. מְשִׁיבָה הגמרא: אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קְרָא 'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ' בא ללמדנו עַד דְּנָפֵיק מִכּוֹלֵיהּ מִזְבֵּחַ – שיוצא ממערב לאורכו של המזבח עד המזרח, ורק אחר כך מתחיל להזות בקרן מזרחית כל אחד לשיטתו.

שואלת הגמרא: וּלְרַבִּי עֲקִיבָא, שמתחיל בקרן מזרחית דרומית, נַקִּיף דֶּרֶךְ יָמִין – שיפנה לימינו לקרן מזרחית צפונית, ומדוע פונה לשמאלו לקרן דרומית מערבית, לֵימָא רבי עקיבא ורבי יוסי בַּר יְחֶזְקֵאל, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בַּר יְחֶזְקֵאל, גָּם – גיגית גדולה כדמות ים שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה לטבילת הכהנים מטומאתן, כך מתאר הפסוק (דברי הימים ב' ד ד) 'עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר עשויים מנחושת, שְׁלֹשָׁה היו פניהם פְּנִים צָפוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה פְּנִים יָמָּה – לצד מערב, וּשְׁלֹשָׁה פְּנִים נֶגְבָּה – לצד דרום, וּשְׁלֹשָׁה פְּנִים מִזְרָחָה, וְהַיָּם היה מונח עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה, וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה' – אחורי הבקר היו כלפי הצד הפנימי של הים ולא היו נראים מבחוץ, הָא לְמָדְתָּ ממה שהפסוק מונה את סדר עמידתם וכאדם המקיף את הים והולך ובא מצפון למערב וממערב לדרום ומדרום למזרח, שבכך מקיף הוא בדרך ימין, שֶׁכָּל פִּינּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה בבית המקדש לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לַמִּזְרָח. מַר – רבי יוסי הגלילי אִית לֵיהּ דְּרַבִּי בַּר יְחֶזְקֵאל, ולכן סובר שממזרחית צפונית הוא פונה לימין למערבית צפונית, וּמַר – רבי עקיבא לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי בַּר יְחֶזְקֵאל, ולכן אינו צריך להקיף דרך ימין והוא ממשיך בקרן דרומית מערבית אף שהוא לצד שמאל.

דוחה הגמרא: לֹא, דְּכוּלֵי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַבִּי בַּר יְחֶזְקֵאל, שצריך לפנות לימין, ובמזבח החיצון הכל מודים שצריך להקיף לימין, וְהָכָא בעבודה על המזבח הפנימי בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, מַר – רבי יוסי הגלילי סָבַר, יָלְפִינַן עבודה שהיו עושים בְּפָנִים – במזבח הפנימי מֵחוּץ – מהעבודה במזבח החיצון, ולכן גם במזבח הפנימי צריכים לפנות לימין, וּמַר – רבי עקיבא סָבַר, לֹא יָלְפִינַן פָּנִים מֵחוּץ, ולכן במזבח הפנימי אינו צריך לפנות לימין.

שואלת הגמרא: וְרַבִּי עֲקִיבָא, נְהִי דְּלָא יָלְפִינַן פָּנִים מֵחוּץ, ואין חיוב לפנות במזבח הפנימי לימין, מדוע אמר שפונה דווקא לשמאל, היה לו לומר דְּאִי בָּעֵי הָכֵי נַעֲבִיד – שאם ברצונו לפנות לימין, יעשה כך, אִי בָּעֵי הָכֵי נַעֲבִיד – ואם ברצונו לפנות לשמאל, יעשה כך.

המשך בעמוד קנו

מתרצת הגמרא: **אָמַר לָךְ רַבִּי עֲקִיבָא**, כאן הוא חייב דווקא לפנות לשמאל, כיון **שֶׁמִּדִּינָא** – מעיקר הדין, **בְּהָהוּא קֶרֶן דְּפָנֵע בְּרֵישָׁא** תיכף ביציאתו מקודש הקדשים, שהיא קרן דרומית מערבית, **בְּהָהוּא עֲבִיד בְּרֵישָׁא** – עליה היה לו לתת בתחילה, כיון **דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת** – הפוגע במצוה יעשנה מיד, ולא יעבור עליה, ולא היה לו לדלג על הקרן הראשונה שפוגע בה, **וְאַמַּאי לֹא עָבִיד** בקרן הראשונה שפגע בה תחילה, הוא **מְשׁוּם דְּכָתִיב** 'וְיָצָא אֶל הַמְּזֻבֵּחַ' שדורשים מכך שאינו נותן עַד **דְּנָפֵיק מְכוּלֵּיהּ מְזַבֵּחַ** – שיצא כלפי פתח ההיכל מכל אורכו של מזבח לצד מזרח, ולכן הוא מתחיל בקרן דרומית מזרחית, שהיא הקרן הראשונה שפגע בצד מזרח, **וְכֵיוָן דְּיָתֵיב בְּהָהוּא קֶרֶן** מזרחית דרומית, **חָדַר אֲתֵי לְהָהוּא קֶרֶן** – חוזר הוא לאותו קרן דרומית מערבית **דְּאִיחַיֵּיב לְמֵיתַב בְּרֵישָׁא** – שעליה הוא התחייב לתת בתחילה, ולכך פונה הוא דווקא לשמאל שבכך חוזר הוא לקרן דרומית מערבית.